

УДК 657.221

Баранік О.О.

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку,
Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин підвищуються вимоги користувачів до якості інформаційного забезпечення. Пов'язано це з тим, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття управлінських рішень визначаються якісними характеристиками використаних інформаційних джерел.

В той же час, сьогодні результати реформування системи бухгалтерського обліку в Україні ще недостатньо якісні, а показники фінансової звітності не в повній мірі придатні для прийняття управлінських рішень, і на наш погляд, не повністю відповідають повною мірою інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації.

Як відомо, основним видом інформаційного забезпечення процесу управління на рівні господарюючих суб'єктів є економічна інформація, яка характеризує виробничі відносини у суспільстві. Насамперед, користувачами економічної інформації, якість якої залежить від регулювання бухгалтерського обліку, є керівництво підприємства (установи, організації), представники адміністрації, які несуть відповідальність за управління діяльністю підприємства і приймають відповідні управлінські рішення.

Правові засади регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV, який поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства

України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність, а також на операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів з урахуванням бюджетного законодавства.

Згідно ст. 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;
- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [1].

Тому можна, власне, говорити про наступні системи обліку в Україні (рис. 1).

Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку і звітності має за мету регулювання бухгалтерського обліку і являє собою систему законодавчих і нормативних актів, які забезпечують ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності та відповідно до яких суб'єкти господарювання здійснюють фінансово-господарську діяльність, зокрема:

1. Закони України та інші нормативно-правові акти (Укази Президента України, Декрети та Постанови Кабінету Міністрів України);

2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативні акти (накази, інструкції щодо їх застосування, тощо);

3. Інструкції, методичні рекомендації (у т. ч. про застосування плану рахунків, реєстрів та форм бухгалтерського обліку та інші);

4. Робочі документи щодо ведення бухгалтерського обліку та розробки облікової політики.

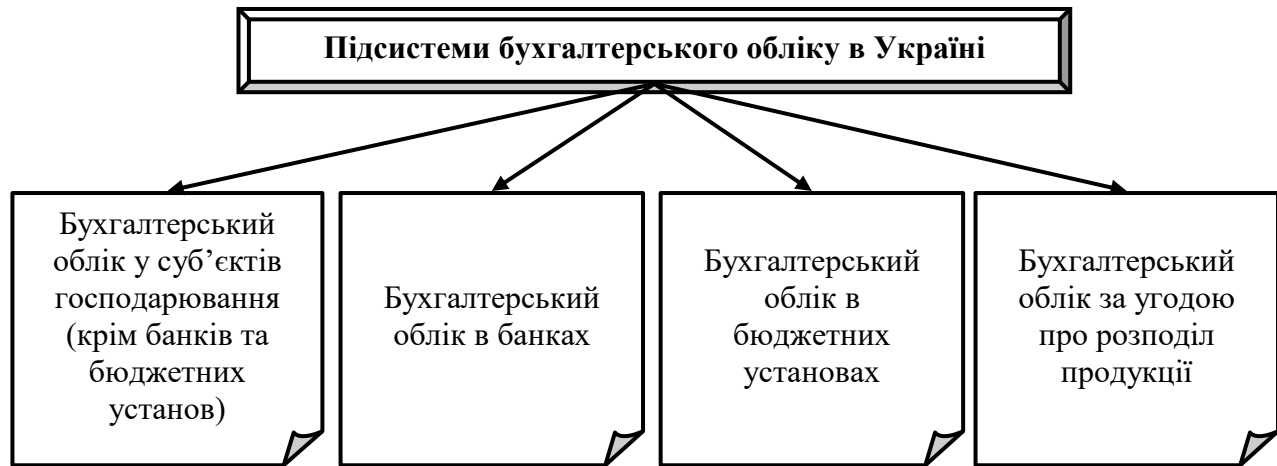

Рис. 1. Підсистеми бухгалтерського обліку в Україні

Джерело: Розроблено автором за [1].

Вище зазначені нормативні акти мають певну ієрархічну підпорядкованість. Історично склались два альтернативні види регулювання положень щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в різних країнах світу:

- професійне самоврядування з боку громадських організацій бухгалтерів та аудиторів;
- державне, законодавче регулювання порядку ведення обліку та складання звітності.

Перший підхід - професійного регулювання, коли професіонали-бухгалтери відіграють домінуючу роль у встановленні стандартів обліку і звітності, притаманне США, Великобританії та тим країнам, які повністю або частково запозичили принципи обліку і звітності однієї з цих країн.

При другому підході - регламентованого регулювання правове регулювання бухгалтерського обліку здійснюється державою, яка, діючи в інтересах всього суспільства, встановлює правові норми, окреслюючи межі можливої поведінки суб'єктів. В основу правового регулювання покладено

принцип обов'язковості дотримання правових норм. Взаємодія економічного та правового регулювання проявляється в тому, що підприємство, при здійсненні обліку, вибирає економічно доцільну для себе лінію поведінки, але при цьому змушене рахуватися з правовими нормами, порушення яких може призвести до юридичної відповідальності та, відповідно, до економічних втрат. Роль законодавства є домінуючою в Континентальній Європі і більшості країн Латинської Америки, хоча ступінь і методи такого регулювання можуть бути різноманітними. При цьому нормативно-правові акти мають певну ієрархічну підпорядкованість [2, с. 44-45].

Підтримуємо точку зору [2] про те, що на сьогодні, обмеженими є можливості існуючих професійних бухгалтерських організацій, науки й освіти розв'язувати проблемні питання бухгалтерської кризи в Україні.

Виходячи з вищезазначеного, необхідно на законодавчому рівні:

- чітко визначити роль та задекларувати повноваження різних регуляторів у встановленні вимог, здійсненні моніторингу та забезпечення дотримання порядку ведення обліку та складання фінансової звітності;
- забезпечити відповідальність членів регуляторного органу за формування й дотримання методології бухгалтерського обліку у сферах їх впливу;
- удосконалити регламентацію бухгалтерського обліку з метою отримання обліково-звітної інформації таких обсягу та якості, що задовольнятиме потреби інтересів усіх її користувачів.

У зв'язку з цим особливого значення набувають вивчення досвіду, аналіз та оцінювання, попередніх теорій формування нормативно-правових актів у контексті їх виникнення, становлення та розвитку.

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Максимова, В. Ф. Бухгалтерський облік [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл. спец. 6.050100 «Облік і аудит»] / В. Ф. Максимова. - Одеса : ОНЕУ, 2012. - 670 с.